

«6D020500 – Филология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған Абишева Гульнар Кайдаровнаның «Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы ономастикалық кеңістік» тақырыбында жазылған диссертациясына ресми

РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н N	Критерийлер	Критерийлерге сәйкес келуі (жауаптының біреуін сызыңыз)	Ресми рецензент ұстанымының негіздемесі (ескертуді курсивпен беліп көрсетініз)
1.	Диссертация тақырыбы (оның бекітілген күні) ғылымды дамыту және/немесе мемлекеттік бағдарламалар бағытына сәйкес келеді	<p>1.1. Ғылымды дамытудың басым бағыттарына немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:</p> <p>1. Диссертация мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын жоба немесе мақсатты бағдарлама шеңберінде орындалды (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету).</p> <p>2. Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама шеңберінде орындалды (бағдарламаның атауын көрсету).</p> <p>3. <u>Диссертация Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылымды дамытудың басым бағытына сәйкес келеді (бағыт көрсетілсін).</u></p>	<p>Диссертация тақырыбы қазіргі қазақ тіл білімінің даму бағыттарымен және рухани, тарихи-мәдени мұраны зерделеу бағытындағы мемлекеттік бағдарламалардың мақсаттарына толық сәйкес келеді. Зерттеу жұмысының нәтижелері ғылыми теориялық пікірлер мен жаңаша таным кеңістігін қалыптастыруға, рухани құндылықтардың жаңа сапаға көтерілуіне ықпал ететіні анық. Сонымен қатар, зерттеу еңбегінің мазмұны туған тілдің тарихы, соның ішінде ономастикалық атаулардың қасиеті мен киесі туралы байырғы түсініктер мен қазіргі заман көзқарастарының арасын сабақтастырады. Ономастикалық атаулар арқылы туған ел мен жерді, оның киелі құндылықтарын қастерлей білуге жетелейді және қазақ ғылымы мен ұлттық руханият әлемін тануда дұрыс бағдар береді.</p> <p>Ғылыми еңбектің нәтижелері ғылыми-теориялық, қолданбалық және практикалық тұрғыдан қазіргі қазақ тіл білімі, соның ішінде қазақ ономастикасының зерттеу аясын кеңейтіп, жаңаша бағыттардағы ізденістерге жол ашады. Осы тұрғыдан алғанда, Г.Қ.Абишеваның «Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы ономастикалық кеңістік» тақырыбында жазылған ғылыми жұмысы Қазақстан Республикасында тіл саясатын дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасына (2023 жылдың 16 қазанындағы №914 қаулымен бекітілген), жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары үшін жалпы білім беру пәндері циклінің үлгілік оқу бағдарламаларына (2018 жылдың 31 қазанындағы №603 бұйрықпен бекітілген, Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2018 жылы 31 қазанда №17651 болып тіркелген), Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2022–2026 жылдарға</p>

			арналған тұжырымда-масына, сондай-ақ ҚР Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына арналған жыл сайынғы жолдауларындағы ұстанымдарға сәйкес келеді.
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға айтарлықтай үлес қосады /қоспайды және оның маңыздылығы ашылған /ашылмаған.	Г.Қ.Абишеваның ғылыми зерттеу жұмысы ономастикалық атауларға тән заңдылықтардың сырларын тануға, теориялық тұжырымдардың қалыптасу жолдарын анықтауға мүмкіндік береді. Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы ономастикалық атаулардың түрлерін айқындалып, лингвистикалық классификациясы жасалған. Антропологонимдер, топоэтонимдердің лингвистикалық және экстралингвистикалық сипаттамасы жасалған. Жалпы, жұмыс ғылыми қауымдастыққа жаңа тұжырымдар ұсынып, келешектегі зерттеу жұмыстарына бағыт-бағдар бола алады. Зерттеу жұмысының нәтижелері қазіргі қазақ тіл білімі ғылымына елеулі үлес қосады. Зерттеу жұмысы ғұламаның артында қалған мұраларын зерттеудің маңызды бағыты болып табылады. Тек тіл ғылымы үшін ғана емес, сонымен бірге мәдениеттану, әдебиеттану және гуманитарлық ғылымдар саласы үшін де маңызды дереккөз бола алады.
3.	Өз бетінше жұмыс істеу қағидаты	Өз бетінше жұмыс істеу деңгейі: 1) Жоғары 2) Орташа 3) Төмен 4) Өз бетінше жұмыс істеу жоқ.	Диссертант ғылыми зерттеу барысында мәселені жан-жақты талдап, теориялық пайымдаулар негізінде өзіндік ғылыми тұжырымдар жасауға қол жеткізген және таңдап алынған тақырыптың мазмұндық аясын толық ашып көрсете білген. Академиялық жазу ұстанымдары толық сақталған. Ізденушінің ғылыми стильді меңгергендігі, өзіндік сыни пікірі мен ой-тұжырымдары бар. Баяндау тілі жатық. Қорғауға ұсынылып отырған тұжырымдары салмақты. Жұмыстың зерттеу бағыттары мен ішкі құрылымдау, талдаулар жасау ізденістерінен дербес орындалу деңгейінің жоғары екендігі байқалады.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген ; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Қазақ ономастикасында поэтонимдер мәселесі терең зерттеулерді қажет ететін ғылыми бағыттардың бірі. Бүгінге дейінгі зерттеулер жекелеген мақалалардың көлемінде қарастырылды, нақты авторлардың көркем шығармалары ретінде М.Әуезовтың «Абай жолы» романындағы кейіпкерлер бойынша зерттеу жүргізілді. Алайда бұл ұшан теңіз қазақ көркем шығармаларындағы поэтонимдердің өте шағын бөлігі. Бұл бағытта зерттелуі тиіс өте көп материалдар әлі қолға алынып, жүйелі түрде

			<p>қарастырылмай келеді. Соның ішінде Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы ономастикалық кеңістіктің орны үлкен. Ғұлама шығармашылығының ауқымындағы түрлі кластарға жататын ономастикалық атаулар бойынша көптеген материалдар арнайы талдауларды, тарихи, географиялық, лингвистикалық тұрғыдан зерттеулерді қажет етеді. Сондықтан тақырыптың әрі өзекті мәселелерді қамтитыны анық. Диссертациялық жұмыста өзекті мәселелер өзінің жүйесімен, айтылған пікірлердің сонылығымен және тиісті шешімдерімен негізделіп берліген.</p>
		<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын көрсетеді: 1) көрсетеді; 2) ішінара көрсетеді; 3) көрсетілмеген</p>	<p>Ұсынылып отырған диссертациялық жұмыстың мазмұны зерттеу тақырыбының мәні мен ғылыми бағыт-бағдарын айқындап, оны жан-жақты әрі толық ашуға бағытталған. «Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы ономастикалық кеңістік» тақырыбы зерттеу нысаны мен пәнін айқындап, жұмыстың ғылыми-теориялық аясын белгілейді. Диссертацияның мазмұндық және логикалық тұрғыдан өзара сабақтас үш негізгі бөлімнен тұратын құрылымы тақырыпты жүйелі түрде талдауға негізделген.</p> <p>Бірінші тарау «Көркем мәтін ономастикасының теориялық негіздері» деп аталып, үш тарауша жіктелген. Бұл тараушаларда ономастикалық кеңістік пен поэтикалық ономастиканың теориялық негіздері сипаталады. Поэтонимдердің функционалдық-семантикалық сипаты мен көркем мәтіндегі қызметі жан-жақты талданады. Көркем мәтіндегі поэтонимдерді зерттеудің әдіснамалық принциптері айқындалып, келесі тараулардың талдауларына негіздеме жасалады.</p> <p>Екінші, үшінші тарау Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы ономастикалық атауларды талдауларға арналады. Жұмыстың құрылымы жүйелілігімен өзіне назар аударады. Антропоэтонимдердің типологиясы және семантикалық-функционалдық ерекшеліктері мифтік антропоэтонимдер, діни антропоэтонимдер, тарихи антропоэтонимдер болып іштей жіктелген. Киелі және прецеденттік антропоэтонимдердің когнитивтік-семантикалық ерекшеліктері айқындалған. Ойконимдердің лингвомәдени семантикасы, оронимдердің</p>

			<p>тілдік-танымдық бейнесі, гидронимдердің аппелятивтік-онимдік сипаты – диссертация мазмұнының жүйелілігінің көрсеткіші. Диссертация тараушаларының өзара логикалық сабақтастығы зерттеу тақырыбы мен нысанының кешенділігін айғақтайды Тақырып пен мазмұн өзара үйлесімді, мазмұнның біртұтас болмысы тақырып аясынан жинақталған.</p>
		<p>4.3. Мақсаты мен міндеті диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) <u>сәйкес келеді;</u> 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді.</p>	<p>Диссертация тақырыбы мен мақсат-міндеттердің өзара сәйкестігі – ғылыми зерттеудің сапасын айқындайтын негізгі көрсеткіштердің бірі. Поэтонимдер мәселесіне арналған зерттеуде бұл үйлесім ерекше маңызға ие, себебі көркем мәтіндегі ономастикалық атауларды талдау кешенді әрі көпқырлы тәсілді талап етеді.</p> <p>Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы ономастикалық кеңістікті қарастыруды мақсат еткен диссертацияда негізгі нысан – поэтонимдер жүйесі болып табылады. Осыған сәйкес зерттеудің мақсаты ғұламаның шығармаларындағы антропопоэтонимдер мен топопоэтонимдердің табиғатын ашу, олардың көркемдік, семантикалық және функционалдық ерекшеліктерін айқындау ретінде белгіленеді. Бұл мақсат тақырып мазмұнын толық қамтып, оның ғылыми өзектілігін нақтылай түседі.</p> <p>Қойылған міндеттер де осы мақсатқа толықтай бағындырылған. Атап айтқанда, поэтонимдердің түрлерін жіктеу, антропопоэтонимдер мен топопоэтонимдердің лингвистикалық және экстралингвистикалық сипаттамасын анықтау, олардың мәтін ішіндегі қызметін талдау сияқты міндеттер зерттеу тақырыбының мазмұнын жүйелі түрде ашуға бағытталған. Мұндай міндеттер кешені зерттеудің теориялық және практикалық нәтижелеріне қол жеткізуге мүмкіндік береді.</p> <p>Сонымен қатар, ономастикалық атаулардың тек тілдік емес, тарихи-мәдени, танымдық мәнін ашу міндеттері де тақырыппен тығыз байланысты. Бұл – поэтонимдерді тек тілдік бірлік ретінде емес, ұлттық дүниетанымның көрінісі ретінде қарастыруға жол ашады.</p> <p>Диссертациядағы мақсат пен міндеттер тақырыптың мазмұнымен толық үйлесіп, поэтонимдер жүйесін жан-жақты талдауға бағытталған. Мұндай</p>

			сәйкестік зерттеу жұмысының ғылыми құндылығын арттырып, оның нәтижелерінің теориялық және қолданбалық маңызын айқындайды.
		<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық тұрғыдан өзара байланысты:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>толықтай өзара байланысты;</u> 2) ішінара байланысты; 3) өзара байланыс жоқ. 	<p>Бұл зерттеуде құрылымдық бірізділік сақталған. Әр бөлім алдыңғы тарауларда қарастырылған теориялық тұғырларды негізге ала отырып, дамытылған.</p> <p>Бірінші бөлімде көркем мәтін ономастикасының теориялық негіздері қарастырылып, ономастикалық кеңістік, поэтикалық ономастика және поэтонимдер ұғымдарының мазмұны айқындалады. Сонымен қатар поэтонимдердің функционалдық-семантикалық сипаты мен көркем мәтіндегі қызметі талданып, оларды зерттеудің әдіснамалық принциптері негізделеді. Бұл бөлім кейінгі талдаулар үшін теориялық-әдіснамалық база қызметін атқарады.</p> <p>Екінші бөлімде Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы антропоэтонимдер жүйесі қарастырылып, олардың типологиясы мен семантикалық-функционалдық ерекшеліктері талданады. Мифтік, діни, тарихи және прецеденттік антропоэтонимдер жіктеліп, бірінші бөлімде ұсынылған теориялық ұстанымдар негізінде нақты тілдік материал арқылы дәлелденеді. Осылайша, теория мен практика арасындағы байланыс айқын көрінеді.</p> <p>Үшінші бөлімде зерттеу нысаны кеңейтіліп, ақын шығармаларындағы топоэтонимдер жүйесі ұлттық-мәдени және танымдық тұрғыдан қарастырылады. Ойконимдер, оронимдер және гидронимдер семантикасы мен олардың поэтикалық мәтіндегі қызметі талданып, ономастикалық кеңістіктің тұтас бейнесі жасалады. Бұл бөлім алдыңғы тараулардағы тұжырымдарды толықтыра отырып, зерттеудің мазмұндық аясын тереңдетеді.</p> <p>Жалпы алғанда, диссертацияның бөлімдері бір-бірімен мазмұндық және логикалық тұрғыдан тығыз байланысқан: теориялық негіздерден басталып, нақты тілдік деректерді талдауға ұласып, соңында кешенді ғылыми қорытындыларға келеді. Мұндай құрылым зерттеу мақсаты мен міндеттерінің толық жүзеге асуын қамтамасыз етіп, жұмыстың ғылыми тұтастығын айқындайды.</p>

		<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (принциптер, әдістер) дәлелді және белгілі шешімдермен салыстырғанда бағаланады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. критикалық талдау бар; 2. ішінара талдау бар; 3. талдауда өз пікірлерін білдірмейді, бірақ басқа авторлардың дәйексөздері келтірілген; 4. талдау жоқ. 	<p>Автор ұсынған жаңа шешімдердің ғылыми құндылығы олардың дәлелділігімен және бұрынғы зерттеулермен салыстырғанда жаңашылдығымен айқындалады. Берілген жоспар негізінде қарастырылған диссертациялық жұмыста көркем мәтін ономастикасын, соның ішінде поэтонимдерді зерттеудің жаңа принциптері мен әдістері қолданылған.</p> <p>Бірінші бөлімде ономастикалық кеңістік пен поэтикалық ономастиканың теориялық негіздері сараланып, поэтонимдердің функционалдық-семантикалық сипатын анықтаудың әдіснамалық тұғырлары ұсынылады. Бұл жерде автор дәстүрлі ономастикалық талдаумен шектелмей, поэтонимдерді мәтін ішіндегі қызметі, семантикалық жүктемесі және когнитивтік мәні тұрғысынан кешенді қарастыру әдісін ұсынады. Мұндай тәсіл бұрынғы зерттеулердегі жекелеген сипаттамалық талдаулармен салыстырғанда кеңірек әрі тереңірек нәтижелерге жеткізеді.</p> <p>Екінші бөлімде Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы антропоэтонимдер жүйесін жіктеу барысында автор мифтік, діни, тарихи және прецеденттік атауларды типологиялық тұрғыдан жүйелеудің жаңартылған моделін ұсынады. Бұл модель поэтонимдерді тек атау ретінде емес, мәдени-танымдық код ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар олардың когнитивтік-семантикалық сипатын ашуда қолданылған әдістер белгілі ғылыми тәсілдерді толықтыра отырып, жаңа интерпретациялық деңгейге көтереді.</p> <p>Үшінші бөлімде топоэтонимдерді зерттеу барысында автор ойконимдер, оронимдер және гидронимдердің поэтикалық кеңістіктегі қызметін ұлттық-мәдени және дүниетанымдық аспектіде талдаудың тиімді әдістерін көрсетеді. Бұл бағытта ұсынылған тәсілдер географиялық атауларды тек тілдік бірлік ретінде емес, көркем мәтіндегі семиотикалық жүйенің құрамдас бөлігі ретінде бағалауға мүмкіндік береді.</p> <p>Жалпы алғанда, диссертацияда ұсынылған жаңа принциптер мен әдістер теориялық тұрғыдан негізделіп, нақты тілдік материалдар арқылы дәлелденген. Олар бұрынғы зерттеулердегі қалыптасқан көзқарастармен</p>
--	--	---	--

			салыстырғанда поэтонимдерді кешенді, көпқырлы талдауға жол ашып, ғылыми тұрғыдан тиісті жоғары бағаға лайық екендігін көрсетеді.
5.	Ғылыми жаңалық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толықтай жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75%); 3) жаңа емес (жаңалық 25%)	<p>Қарастырылып отырған диссертацияда алынған ғылыми нәтижелер мен ұсынылған ережелер осы талапқа толық жауап береді және қазақ тіл білімі мен ономастика саласына өзіндік пікірлер ұсынады.</p> <p>Зерттеудің басты жаңалығы – көркем мәтіндегі поэтонимдерді жүйелі түрде кешенді талдауға бағытталған жаңа ғылыми тұжырымдардың ұсынылуы. Әсіресе Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы ономастикалық атаулар алғаш рет тұтас жүйе ретінде қарастырылып, олардың ішкі құрылымы, семантикасы мен қызметі жан-жақты сараланған. Бұл бұрынғы зерттеулерде жекелеген аспектілер ғана қамтылып келгендігін ескерсек, ғылыми тұрғыдан маңызды жаңалық болып табылады.</p> <p>Сонымен қатар, антропоэтонимдер мен топоэтонимдердің типологиясын нақтылап, оларды мифтік, діни, тарихи және прецеденттік тұрғыдан жіктеу арқылы автор жаңа ғылыми ережелер ұсынады. Бұл ережелер поэтонимдерді тек атау бірлігі ретінде емес, ұлттық-мәдени код пен танымдық ақпарат тасымалдаушысы ретінде түсіндіруге мүмкіндік береді. Мұндай көзқарас зерттеу нысанын кеңейтіп, оның теориялық аясын тереңдетеді.</p> <p>Зерттеу нәтижелерінің жаңалығы олардың әдіснамалық тұрғыдан да негізделуінен көрінеді. Автор поэтонимдерді лингвистикалық және экстралингвистикалық тұрғыдан қатар қарастырып, когнитивтік және семиотикалық талдау тәсілдерін ұштастырады. Бұл тәсілдер ғылыми айналымда бар болғанымен, нақты осы зерттеу нысанына жүйелі түрде қолданылуы – жұмыстың өзіндік ерекшелігі мен жаңалығын айқындайды. Қорыта айтқанда, диссертацияда ұсынылған ғылыми нәтижелер мен ережелер мазмұны жағынан да, әдіснамалық тұрғыдан да жаңа болып табылады. Олар қазақ әдебиеттану ғылымының теориялық қорын толықтырып қана қоймай, болашақ зерттеулерге бағыт-бағдар беретін маңызды ғылыми негіз қалыптастырады.</p>

		<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>толығымен жаңа</u>; 2. ішінара жаңа (25–75%); 3. жаңа емес (жаңалық 25%). 	<p>Диссертацияның қорытындылары ғылыми тұрғыдан жаңа деп бағаланады. Зерттеуде поэтонимдер жүйесі, соның ішінде Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы ономастикалық атаулар алғаш рет кешенді түрде талданып, олардың семантикалық, функционалдық және танымдық ерекшеліктері айқындалған. Осыған байланысты диссертация қорытындылары толықтай жаңа ғылыми нәтижелер ретінде танылады.</p>
		<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген:</p> <p>1) толықтай жаңа;</p> <p>2) ішінара жаңа (жаңалық 25-75%);</p> <p>3) жаңа емес (жаңалық 25%)</p>	<p>Диссертацияда басқару-әдістемелік тұрғыдан ұсынылған шешімдер жаңа және ғылыми негізделген деп бағаланады. Зерттеуде поэтонимдерді, соның ішінде Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы ономастикалық атауларды талдаудың жаңартылған әдіс-тәсілдері ұсынылып, олар теориялық және практикалық тұрғыдан дәлелденген. Сондықтан ұсынылған шешімдер ғылыми негізділігімен және жаңашылдығымен ерекшеленеді.</p>
6.	Негізгі тұжырымдардың дұрыстығы	<p>Барлық негізгі тұжырымдар ғылыми тұрғыдан маңызды дәлелдерге негізделген / негізделмеген немесе жеткілікті түрде негізделген (qualitative research және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша дайындық бағыттары үшін).</p>	<p>Диссертацияда жасалған барлық тұжырымдар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдерге негізделген. Зерттеу жұмысының қорытындылары жоғары және орта арнаулы оқу орындарында «Қазақ ономастикасы», «Ономастика негіздері», «Мәдениеттану», «Қазақстан тарихы» пәндері бойынша және т.б. ғалымдардың зерттеулеріне негізделген.</p>
7	Қорғауға шығарылатын ережелер	<p>Әр ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:</p> <p>7.1. Ереже дәлелденген бе?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>дәлелденген</u>; 2. біршама дәлелденген; 3. керісінше дәлелденген; 4. дәлелденбеген; 5. ағымдағы тұжырымдамада ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. 	<p>7.1 Негізгі қағидаттар толық дәлелденген. Диссертация көлемінде автор негізгі 5 қағидатты айқындаған. Бұл қағидаттар әрбір тараудағы зерттеу жұмысының нәтижелерінен туындаған.</p>

		<p>7.2. Тривиальды ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. иә; 2. <u>жоқ</u>; 3. ағымдағы тұжырымдамада ереженің тривиальдылығын тексеру мүмкін емес. <p>7.3. Жаңалық болып табылады ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>иә</u>; 2. жоқ; 3. ағымдағы тұжырымдамада ереженің тривиальдылығын тексеру мүмкін емес. <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. тар; 2. орташа; 3. <u>кең</u>; 4. ағымдағы тұжырымдамада ереженің тривиальдылығын тексеру мүмкін емес. <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>иә</u>; 2. жоқ; 3. ағымдағы тұжырымдамада ереженің тривиальдылығын тексеру мүмкін емес. 	<p>7.2 Әрбір қағидат тривиальды емес деп саналады. Автор қағидаттарды ерекше тәсілмен, жан-жақты қырынан қалыптастырған.</p> <p>7.3 Мейлінше жаңа. Қазақ тіл білімі саласындағы зерттеулерде осыған дейін бұл диссертация да талданған, зерттелген мәселелер арнайы қарастырылмаған.</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі кең. Орта білім беретін мекемелерде және ЖОО-ның филология, география, тарих мамандықтарында кеңінен пайдалануға болады.</p> <p>7.5 Диссертациялық зерттеудің нәтижелері бойынша 11 мақала жарық көрген. Осы мақалаларда диссертацияның негізгі тұжырымдары жан-жақты талданған.</p>
8.	Сенімділік принципі Пайдаланылған	<p>8.1 Әдістемені таңдау негізделген немесе әдістеме жеткілікті егжей-тегжейлі сипатталған</p> <p>1) <u>иә</u>;</p>	<p>Ғылыми жұмыстың әдіснамасы негізделген, дәйектілік принципі толық сақталған. Диссертациялық жұмыста зерттеу мақсатына сай бірқатар ғылыми әдістер кешені орынды әрі тиімді қолданылған.</p>

	әдебиеттер мен ұсынылған ақпараттардың сенімділігі	2) жоқ	Атап айтқанда, көрсетілген міндеттерді шешу барысында тарихи-салыстырмалы, сипаттау, тарихи-функционалды талдау, жүйелеу және жинақтау әдіс-тәсілдері пайдаланылған.
		<p>8.2 Диссертациялық жұмыстың нәтижелері. Ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін және компьютерлік технологияларды қолдана отырып, деректерді өңдеу және түсіндіру әдістерін пайдалану арқылы алынды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>иә</u>; 2. жоқ. 	<p>Диссертациялық жұмыстың нәтижелері ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін тиімді қолдану арқылы алынған. Зерттеу барысында дәстүрлі лингвистикалық талдау тәсілдерімен қатар, деректерді жүйелеу, салыстыру және интерпретациялау үдерістерінде компьютерлік технологиялардың мүмкіндіктері пайдаланылған. Бұл ғылыми материалды өңдеудің дәлдігін арттырып, алынған нәтижелердің объективтілігі мен сенімділігін қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, деректерді түсіндіруде кешенді әдіснамалық ұстанымдар басшылыққа алынып, зерттеу нысаны жан-жақты талданған. Нәтижесінде диссертацияда ұсынылған тұжырымдар ғылыми негізделген, жүйелі және қазіргі талаптарға сай алынған нәтижелер ретінде бағаланады.</p>
		<p>8.3 Теориялық тұжырымдар, модельдер, анықталған қатынастар мен заңдылықтар эксперименттік зерттеумен дәлелденіп, расталды (педагогикалық ғылымдар бойынша дайындық бағыттары үшін). Нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденді.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>иә</u>; 3. жоқ. 	<p>Диссертациялық зерттеуде ұсынылған теориялық тұжырымдар, өрістік модельдер, анықталған семантикалық-функционалды қатынастар мен заңдылықтар терең филологиялық талдау негізінде жан-жақты тексерілді. Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының шығармашылық мұрасынан тұтас іріктелген мәтіндік корпусқа жүргізілген контекстуалдық, интертекстуалдық және лингвопоэтикалық талдаулар теориялық қағидалардың дұрыстығын нақты мәтіндік материалдар арқылы дәлелдеді. Зерттеу барысында алынған нәтижелер авторлық ономастикалық кеңістіктің құрылымдық, семантикалық және функционалды ерекшеліктері туралы болжамдардың негізділігін растады әрі олардың ғылыми және практикалық қолданысқа жарамдылығын көрсетті.</p> <p>Сонымен қатар, мәтіндік талдаудың деректері теория мен нақты көркем мәтін арасындағы тығыз байланысты айқындап, ұсынылған ғылыми қорытындылардың сенімділігі мен дәйектілігін едәуір арттырған. Яғни, зерттеудің негізгі нәтижелері филологиялық әдістердің – контекстуалдық, өрістік, семантикалық-стилистикалық және лингвомәдениеттанымдық</p>

			талдаулардың көмегімен жан-жақты расталып, ғылыми тұрғыдан толық негізделді.
		8.4 Маңызды мәлімдемелер өзекті және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған	Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді әдебиеттерге сілтемелермен расталған. Докторант зерттеу барысында қазіргі қазақ тіл білімі, ономастика, антропонимика, топонимика мәселелері жөнінде сөз еткен отандық және шетелдік ғалымдар еңбектерін талдау арқылы маңызды мәлімдемелер жасаған. Бұл жұмыста жасалған сілтемелерден анық көрінеді.
		8.5 Маңызды мәлімдемелер өзекті және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған	<p>Диссертациялық зерттеуде ұсынылған маңызды мәлімдемелер өзектілігімен және ғылыми негізділігімен ерекшеленеді. Олар қазіргі қазақ және әлемдік тіл білімі саласындағы отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектеріне сүйене отырып дәлелденген.</p> <p>Ғылыми әдебиеттерге жасалған сілтемелер зерттеу тұжырымдарының сенімділігін арттырып, олардың теориялық негізін нығайтады. Осылайша, диссертацияда келтірілген мәлімдемелер өзекті ғылыми дереккөздермен расталып, ғылыми айналымдағы ақпаратпен үйлесімді түрде негізделген.</p>
9.	Практикалық, кундылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық мағынасы бар: 1. иә; 2. жоқ.	Зерттеу нәтижесінде қол жеткізілген ғылыми-теориялық тұжырымдар жоғары және орта арнаулы оқу орындарында «Қазақ ономастикасы», «Әдебиеттану», «Қазақстан тарихы», «География», «Мәдениеттану» пәндерінде, сондай-ақ мектепте қазақ тілі мен әдебиетін оқытуда пайдалануға болады.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану ықтималдығы жоғары: 1. иә; 2. жоқ.	Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары. Зерттеу материалы негізінде қазақ ономастикасы, топонимика, антропонимика, география пәндерінен оқу құралын, оқу-әдістемелік құралдар әзірлеуге, элективті курстарда қолдануға болады.

		<p>9.3 Тәжірибеге арналған ұсыныстар жаңа:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>толықтай жаңа</u>; 2. ішінара жаңа (жаңалығы 25–75%); 3. жаңа емес (жаңалығы 25%). 	<p>Практикалық ұсыныстар жаңа. Бұл диссертация тақырыбының өзектілігінде, қазақ тіл білімінде, соның ішінде қазақ ономастикасында әзірге мүлдем зерттелмеуімен және диссертанттың өз тарапынан қорғауға ұсынған тұжырымдарынан көрініс тапқан.</p>
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	<p>Академиялық хаттар сапасы</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>Жоғары</u> 2) Орташа 3) Орташадан төмен 4) Төмен 	<p>Диссертация ғылыми стильде сауатты, жоғары деңгейде жазылған. Техникалық жағынан дұрыс рәсімделген, мемлекеттік стандарттардың талаптарына толық жауап береді.</p>
11.	Диссертацияға ескертулер	<p>Жазылған диссертациялық жұмыс оң әсер қалдырды, тақырып өзекті, тұжырымдары жаңа, ескертулер жоқ.</p>	
	<p>Зерттеу тақырыбы бойынша докторант мақалаларының ғылыми деңгейі (диссертацияны мақалалар сериясы түрінде қорғаған жағдайда ресми рецензенттер зерттеу тақырыбы бойынша докторанттың әрбір мақаласының</p>	<p>Зерттеу жұмысының негізгі тұжырымдары Scopus деректер базасында индекстелген халықаралық жоғары рейтингті журналдарда – 1 мақала, ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған журналдарда – 4 ғылыми мақала, жеке қатысуымен өткен (Ховд, Нексис, Павлодар) халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциялардың жинақтарында – 6 мақала түрінде жарияланған.</p> <p>Сонымен қатар, диссертациялық зерттеу материалдары бойынша Павлодар педагогикалық университетінің Ғылыми кеңесі ұсынған 1 оқу құралы жарық көрген.</p>	

	ғылыми деңгейіне түсініктеме береді)	
12	Зерттеу тақырыбы бойынша докторант мақалаларының ғылыми деңгейі (диссертацияны мақалалар сериясы түрінде қорғаған жағдайда ресми рецензенттер зерттеу тақырыбы бойынша докторанттың әрбір мақаласының ғылыми деңгейіне түсініктеме береді)	Зерттеу жұмысының негізгі тұжырымдары Scopus деректер базасында индекстелген халықаралық жоғары рейтингті журналдарда жарияланған 2 мақала, ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған журналдарда жарияланған 6 ғылыми мақала, сондай-ақ жеке қатысуымен өткен (Ховд, Нексис, Павлодар) халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциялар жинақтарында жарияланған 4 мақала түрінде көрініс тапқан. Зерттеу тақырыбы бойынша жарияланымдар тізімі диссертацияның 9–10-беттерінде көрсетілген. Мақалалардың ғылыми деңгейі жоғары.

13. Ресми рецензент төмендегі шешімді қабылдады:

1. философия докторы (PhD) немесе бейіні бойынша доктор дәрежесін беру;
2. диссертацияны пысықтауға жіберу (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайлардан басқа);
3. философия докторы (PhD) немесе бейіні бойынша доктор дәрежесін беруден бас тарту.

«6D020500 – Филология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған Абишева Гульнар Кайдаровнаның «Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармаларындағы ономастикалық кеңістік» тақырыбында жазылған диссертациясына оң пікірімді бере отырып, философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайық деп есептеймін.

Ресми рецензент:

**Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
профессоры, филология ғылымдарының докторы**

Бекжан Әбдуәлиұлы